

УДК 007 : 304 : 070

Панченко С. А.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

КОНЦЕПТ «МІСТО» У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ ЗАПОРІЖЖЯ: НАБУТТЯ НОВИХ СЕНСІВ

Поняття концепту є одним із найбільш популярних і найменш однозначно дефініційованих термінів гуманітарних галузей знань – лінгвістики, літературознавства, логіки, філософії, мистецтвознавства та культурології. Він пов'язаний насамперед з антропоцентричною парадигмою мовознавства і когнітивно-прагматичної методологією і використовується також з такими ключовими поняттями, як «дискурс», «картина світу» та інші, для репрезентації світоглядних, інтелектуальних і емоційних інтенцій особистості, відображених у її творіннях – текстах [1]. Загальновідомо, що текст є інформаційною структурою, тобто несе інформацію того чи іншого плану. Дискурс формується навколо того чи іншого концепту, а він своєю чергою є частиною системи мови і стає смисловим ядром будь-якого журналістського твору.

Журналістський дискурс, поєднуючи вербальну та невербальну інформації, ускладнює дослідження концептів у своєму полі. Вважається, що саме мовленнєві дані забезпечують оптимальний доступ до опису концептів. З іншого боку – журналістскознавство дозволяє вивести такі дослідження на якісно новий «надлінгвістичний» рівень, пов'язаний із візуальною складовою

ЗМІ, що дає змогу бути представленим концептами, які подаються як цілісні образи структурованих уявлень про навколишню дійсність.

Концепт «місто» є складним, різнорівневим феноменом, і медійний простір міста в умовах сучасного суспільства відіграє провідну роль у формуванні та розвитку міського середовища, та виступає як цілісність, що включає в себе безліч просторово-функціональних і поведінкових взаємодій. Просторова організація середовища містить у собі певний набір елементів, що формувалися в комплексі з історичною еволюцією міста: площі, вулиці, провулки тощо. Параметри цих елементів одночасно й утворюють міське середовище, і задаються ним. Однак, мешканці міст сприймають не лише зміст і ритм, так би мовити, урбаністичного «мистецтва» – форми, відносини, порядок і безлад, декоративні елементи, – а й місто в його символічних значеннях. Сучасна сфера культури та культурне виробництво – це передусім сфера, де виробляються та споживаються символічні форми, і міському простору в цьому процесі належить одна з провідних ролей.

Сприйняття міста є переважно індивідуальним, але воно детерміноване соціокультурним середовищем. Людина сприймає оточуючу соціальну реальність крізь призму групових норм, у той же час конструювання образів – це особистісний процес, на який впливає конкретна соціокультурна ситуація. Для образу міста характерні семантична навантаженість, смислова згущеність, емоційне напруження, раціональна впорядкованість. Місто – це місце, територія, яке завжди насичене смислами, зі своєю історією, знаками і цінностями, а це проекція свідомості людини в зовнішній простір. У місті відбувається ущільнення всіх смислових, просторових характеристик буття. Власне тому місто починає сприйматися вже не тільки і не стільки як живий організм, скільки як певне культурне повідомлення, як текст, який необхідно «прочитати».

Головними специфічними культурними та соціально-демографічними рисами Запоріжжя, позиціонованими у медійному просторі регіону, передусім були такі:

- 1) індустріальний (постіндустріальний) характер міста, який сформувався історично з періоду його народження;

- 2) коротка історія існування, порівняно з багатьма іншими великими містами України, і як результат – короткий період у формуванні «міської пам'яті». Вона у переважній більшості містить у собі конструкти та ідеологеми, що кореспондують с радянським минулим;

- 3) історичний контекст, сформований ідеологемами «колиска запорозького козацтва», «священний острів Хортиця» та ін.

- 4) особливості демографічного та етнонаціонального складу.

Образ Запоріжжя, як і саме місто, не залишався незмінним протягом періоду його розвитку. Змінювалося місто – змінювалися й уявлення про нього, його представлення у медійному просторі.

З початком повномасштабного вторгнення Запоріжжя набуло статусу прифронтового міста. Це докорінно змінило як візуальний, так і вербальний образ міста. Запорізькі медійники формують нові складники його концепту: незламний дух, документування злочинів війни, прихисток для біженців, вшанування пам'яті загиблих, новий культурний код тощо. Медійний простір підтримує й активізує життєдіяльність міста, наповнює життєвий світ його мешканців особливим змістом і ціннісними орієнтаціями, спрямованими на реалізацію життєвих планів та стратегій у міському середовищі. До того ж, пильну увагу на формування концепції розвитку міста у надскладних умовах війни звернула й міська влада. З 2024 року розпочалася реалізація концепції «Сенси Запоріжжя», що реалізується за трьома напрямками – «Ветеранська політика», «Запорізький культурний код» та «Європейський проспект» [2].

Незламне Запоріжжя живе і розвивається, творить історію, набуває нових сенсів існування, бореться за перемогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фрасинюк Н. Концепт, поняття, значення у їх взаємозв'язку та взаємодії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_2/14.pdf.
2. «Сенси Запоріжжя» – результати впровадження та плани на 2025 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zp.gov.ua/news/182933-sensi-zaporozhia-rezultati-vprovadzennia-ta-plani-na-2025-rik>.